

Хто хоче стати вчителем / учителькою?

- У країнах ОЕСР 5% учнів планують працювати вчителями: 3 % хлопців та 6 % дівчат.
- Академічний профіль учнів, які планують учителювати, варіюється, але в багатьох країнах ОЕСР ці учні мають гірші навички з математики та читання, ніж інші амбітні учні, які планують здобути вищу освіту для подальшої кар'єри, але в іншій галузі.
- Дані PISA показують, що в країнах, де зарплата вчителів вища, відсоток учнів, які хочуть працювати вчителями, у середньому вищий, ніж в інших країнах.

Уже неодноразово було доведено, що якість учителів є важливішою за будь-який інший чинник шкільного навчання для прогнозування навчальних результатів учнів. Однак в останні роки багато країн страждають від нестачі високоякісного викладацького складу, особливо в галузі природничо-наукових дисциплін і математики. Освітні системи в усьому світі намагаються з'ясувати, що ж можна зробити, щоб залучити вмотивованих кандидатів з високими академічними досягненнями до педагогічних закладів освіти, як найкраще їх навчити та як зберегти їх у професії, коли вони підуть учителювати.

Учительська професія не приваблює більшість 15-річних підлітків.

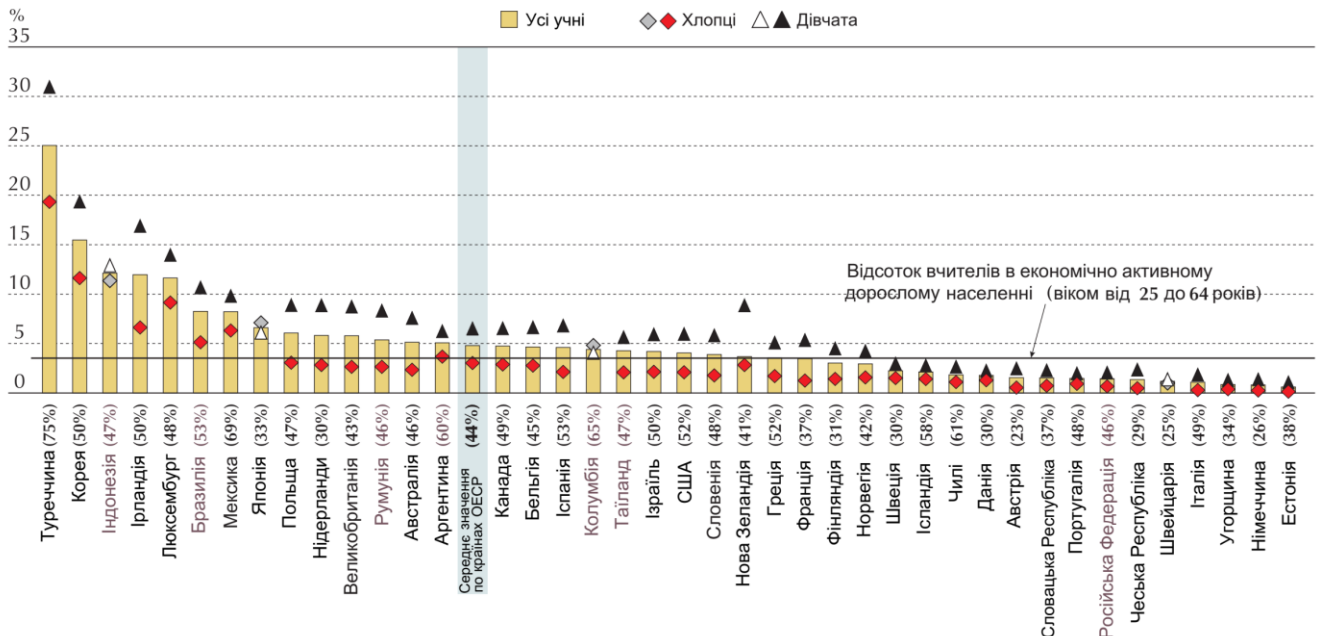
У 2006 році у рамках дослідження PISA 15-річних учнів з понад 60 освітніх систем запитали, який фах вони хочуть опанувати, щоб працювати у відповідній галузі, коли їм буде 30 років. У середньому близько 44 % учнів у країнах ОЕСР повідомили, що вони в майбутньому розраховують працювати як фахівці, тобто в професіях з високим статусом, для яких, як правило, потрібен університетський диплом. Серед таких учнів та учениць лише 5 % повідомили, що планують стати вчителями. Це свідчить про те, що в середньому приблизно кожен десятий учень з-поміж тих, хто планує опанувати фах з високим статусом, хотів би зробити кар'єру в галузі вчителювання.

Водночас відсоток учнів, які планують вчительську кар'єру, різниться від країни до країни. Учительська професія особливо приваблює учнів в Індонезії, Ірландії, Японії, Кореї, Люксембурзі та Туреччині. Наприклад, в Індонезії, Кореї та Туреччині близько трьох із десяти учнів, які розраховують працювати як професіонали, бачать себе у вчительській професії. На відміну від них, професія вчителя не особливо приваблива для 15-річних підлітків з Естонії, Німеччини, Угорщини та Італії.

Приблизно дві третини вчителів та викладачів на всіх рівнях освіти (тобто від дошкільної до вищої освіти) – жінки. Фемінізація вчительської професії викликає занепокоєння в багатьох країнах, оскільки лише за умови більшої кількості «чоловічих прикладів для наслідування» в школі можна було б сподіватися на позитивні зміни в ситуації, коли кількість хлопців із низькими досягненнями та байдужістю до шкільного життя збільшується. Більш різноманітна викладацька робоча сила може краще задовольнити широкий спектр учнівських настроїв та очікувань. І, оскільки країни намагаються знайти кваліфікованих кандидатів на викладацьку роботу, залучення чоловіків до цієї професії може зменшити дефіцит кадрів і розширити пул відповідних кандидатів.

Викладання – не дуже привабливий кар'єрний вибір для більшості учнів

Відсоток 15-річних підлітків, які планують працювати вчителями, за статтю

Примітки: Країни, у яких гендерні відмінності не є статистично істотними, показані світло-сірими та білими позначками.

Відсоток учнів, які планують працювати фахівцями (професії з високим статусом, для які, як правило, потрібне університетська освіта), узаконено в дужках поруч із назвою країни.

Країни впорядковано відповідно до зменшення відсотка 15-річних учнів, які планують працювати вчителями.

Джерело: ОЕСР. База даних PISA-2006, Погляд на освіту 2014: Показники ОЕСР. (Education at a Glance 2014: OECD Indicators).

PISA показує, що кар'єрні очікування учнів розподілені подібно до того, як розподілені ринки праці за гендерною ознакою. Дівчата недостатньо представлені серед тих, хто планує працювати в галузі обчислювальної техніки та машинобудування, але водночас дівчат більше, ніж хлопців, серед тих, хто планує працювати вчителями. Майже в кожній країні ОЕСР більша кількість дівчат, ніж хлопців, розраховує працювати вчителями. У країнах ОЕСР лише 3 % хлопців і 6 % дівчат планують працювати вчителями. Однак у Болгарії, Колумбії, Індонезії, Японії та Швейцарії немає гендерних відмінностей у відсотках учнів, які сподіваються працювати вчителями.

Найбільш досвідчені в читанні та математиці учні – це не обов'язково ті, хто розраховує стати вчителем...

Кілька найкращих країн, такі як Фінляндія та Корея, створюють висококласні викладацькі сили, набираючи до педагогічних закладів освіти найкращих випускників шкіл. PISA виявляє помітні відмінності між країнами в профілі навичок учнів, які планують працювати вчителями.

Учні, які планують бути вчителями, не настільки володіють математикою, як їхні однолітки, які планують працювати в інших професіях

* Позначає країни, у яких різниця в показниках з математики учнів, які планують працювати вчителями, та учнів, які планують працювати як фахівці в інших галузях, не є статистично значущою.

Країни впорядковано відповідно до зменшення результатів з математики учнів, які планують працювати вчителями у віці 30 років.

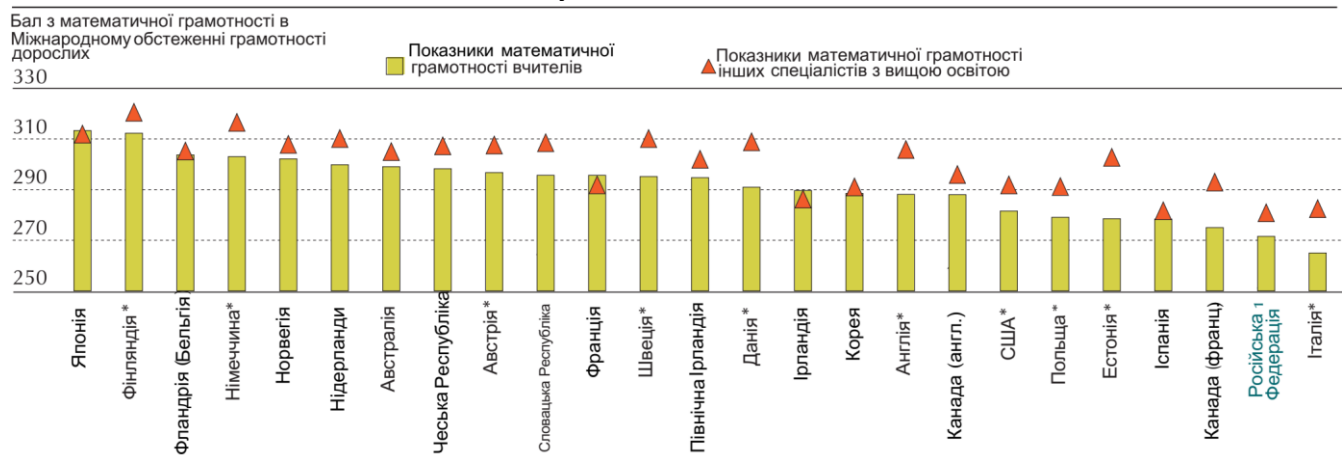
Джерело: OECD. База даних PISA-2006.

У Фінляндії та Люксембурзі учні, які планують працювати вчителями, мають вищі бали із читання, ніж ті учні, які прагнуть бути фахівцями в інших галузях. Водночас різниці в середніх балах з математики між цими двома групами учнів не спостерігається. У Бельгії, Канаді, Чехії, Кореї та Великобританії немає різниці в балах із читання між цими двома групами учнів, але ті, хто планує стати вчителем, мають нижчі бали з математики, ніж ті, хто планує оволодіти іншими висококваліфікованими професіями. У Чилі, Данії, Естонії, Німеччині, Угорщині, Ісландії, Японії, Норвегії, Швеції та Швейцарії між двома групами учнів немає різниці в балах із читання та математики, натомість в Аргентині, Австралії, Ізраїлі, Мексиці, Нідерландах, Новій Зеландії, Польщі, Португалії та Туреччині учні, які прагнуть бути вчителями, мають значно нижчі бали із читання та математики, ніж ті учні, які планують працювати за іншими професіями, ніж викладацька.

... і вчителі не обов'язково мають високу математичну грамотність.

Дані про результати з математики 15-річних учнів, які планують працювати вчителями, виразно подібні до даних щодо читацької та математичної грамотності дорослих, які працюють вчителями. У багатьох країнах учителі мають нижчі показники грамотності і, зокрема, в математичній галузі, порівняно з тими, хто працює в інших професіях. Але у Бельгії (Фландрія), Франції, Ірландії, Японії та Кореї картина інша. В Японії вчителі не тільки мають найвищі показники з математичної грамотності серед учителів, які працюють у всіх інших країнах, що брали участь в Дослідженні навичок дорослих (продукт Програми ОЕСР з міжнародної оцінки компетентностей дорослих, або PIAAC), а й мають математичну грамотність на такому ж доброму рівні, як ті дорослі японці, які працюють в інших професіях.

Математична грамотність учителів відображає математичну грамотність 15-річних учнів, які планують стати вчителями

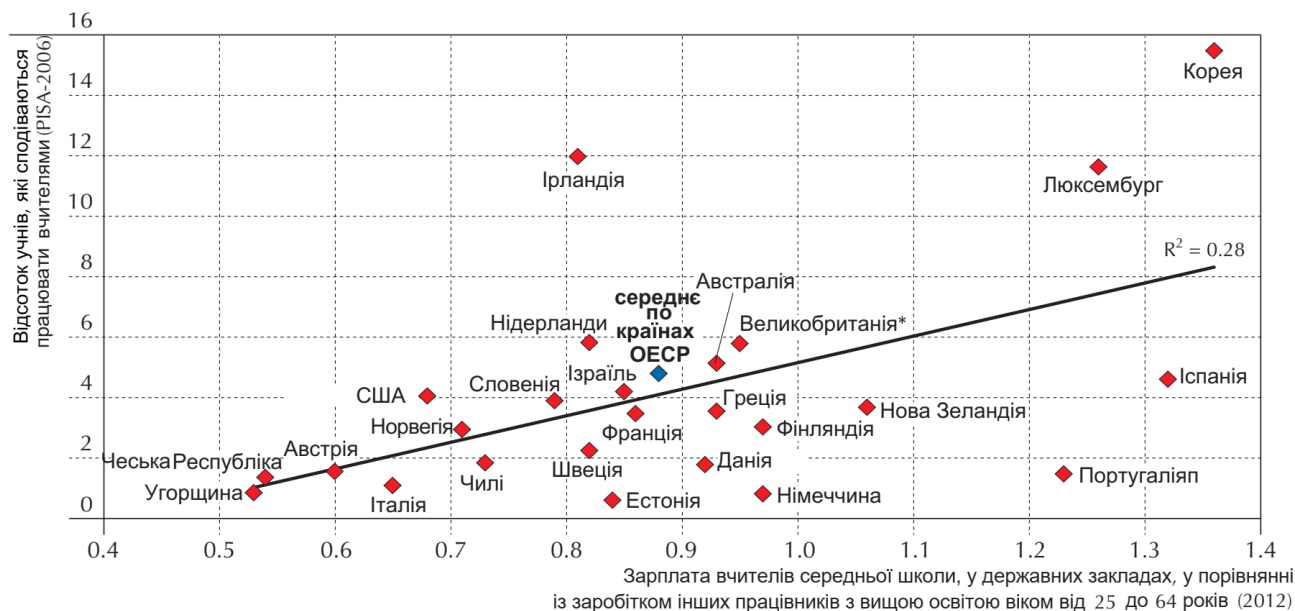
* Позначає країни, де успішність учителів статистично суттєво відрізняється від успішності фахівців в інших галузях.

1. Вибірка Російської Федерації не включає населення муніципальної території Москви. Отже, опубліковані дані не відображають все населення в Росії у віці 16–65 років, а лише ту частину населення, куди не входить населення, яке проживає в муніципальному районі Москви. Більш детальну інформацію щодо даних Російської Федерації та інших країн можна знайти в [Technical Report of the Survey of Adult Skills](#).
Країни впорядковано відповідно до зменшення результатів учителів в математичній галузі.

Джерела: ОЕСР. База даних PIAAC.

Країни повинні докладати більших зусиль для залучення чоловіків і більш кваліфікованих дорослих у вчительські професії.

Відмінності між країнами у відсотках учнів, які розраховують працювати вчителями, та в академічному профілі тих, хто це робить, свідчать про те, що професія вчителя не є однаково бажаною та соціально оціненою. У більшості країн конкурентна боротьба за талант посилюється; учні з високою успішністю мають цілий спектр кар'єрних можливостей, серед яких вони можуть обрати. У середньому по країнах ОЕСР учителі початкових класів заробляють 85 % зарплати дорослого з вищою освітою, який працює повний робочий день за іншою професією (усі професії, які передбачають вищу кваліфікацію, починаючи з професій із зарплатою, що перевищує середню, таких, наприклад, як у галузі медицини та техніки, і закінчуючи професіями із зарплатою, яка нижче середньої, такими, наприклад, як допоміжний медперсонал). Учителям середньої школи платять 88 % від цього рівня, а вчителям старших класів середньої школи – 92 % від цієї базової зарплати.

* Дані про кар'єрні очікування учнів та заробітні плати за повний робочий день і цілий рік особи, яка має вищу освіту, стосуються Великобританії, натомість дані про заробітну плату вчителів стосуються Англії. Див. «Погляд на освіту 2014: Показники ОЕСР», таблиця D3.2.

Джерела: ОЕСР. База даних PISA-2006, Погляд на освіту 2014: Показники ОЕСР. (Education at a Glance 2014: OECD Indicators).

Освітні системи зможуть набирати кваліфікованих і мотивованих людей для формування високоякісного викладацького складу, лише якщо вони зможуть запропонувати таку ж зарплату та умови праці, як і іншим спеціалістам, та / або надати вчителям більшу автономію та підвищити статус професії вчителя. Хоча учні-підлітки навряд чи точно знають, скільки платять їхнім учителям, вони добре знають, як їхні суспільства цінують вчительську професію, а зарплата, як правило, є хорошим маркером соціального статусу.

Узагальнення: Системи освіти повинні стати більш конкурентоспроможними в наборі та утриманні в професії кваліфікованих і мотивованих учителів. Хоча зовнішні вигоди (заробітна плата, компенсації) можуть допомогти, країнам також варто розглянути можливості просування «внутрішньої» цінності вчителювання, надаючи вчителям більшу самостійність у роботі та підвищуючи соціальний статус цієї професії.

За більш детальною інформацією

звертайтеся до Сонг Вон Хань (seongwon@buffalo.edu) або Франческа Боргонові (Francesca.BORGONOV@oecd.org).

Сонг Вон Хань розробила матеріал для цього випуску PISA у Фокусі як частину її стипендіальної програми ім. Томаса Дж. Олександра в Директораті з освіти та навичок ОЕСР.

Ознайомтеся з: OECD (2014). Education at a Glance 2014: OECD Indicators. OECD Publishing, Paris.

OECD (2014), TALIS 2013 Results: An International Perspective on Teaching and Learning, TALIS, OECD Publishing, Paris.

Відвідайте сайти:

www.pisa.oecd.org

www.oecd.org/pisa/infocus

Adults in Focus

Education Indicators in Focus

Teaching in Focus

Читайте також:

Чи має значення, скільки часу учні проводять в інтернеті?

Фотографії: © khoa vu / Flickr / Getty Images © Shutterstock / Kzenon © Simon Jarratt / Corbis

Цей матеріал опублікований під відповідальністю Генерального секретаря ОЕСР. Висловлені тут погляди та наведені аргументи не обов'язково відображають офіційну позицію країн-членів ОЕСР. Цей документ, а також будь-які дані та карти, включені до цього документа, не зачіпають статусу або суверенітету будь-якої території, розмежування міжнародних кордонів та назви будь-якої території, міста чи місцевості. Статистичні дані щодо Ізраїлю надані відповідними органами Ізраїлю. Відповідальність за ці дані лежить на відповідних органах. Використання цих даних ОЕСР не зачіпає статусу Голанських висот, Східного Єрусалиму та ізраїльських поселень на Західному березі за умовами міжнародного права.

Переклад: ШПАК Ю. О., методистка відділу досліджень та аналітики Українського центру оцінювання якості освіти. **Науковий супровід і редагування:** ВАКУЛЕНКО Т. С., заступник директора Українського центру оцінювання якості освіти, національний координатор PISA в Україні; ТЕРЕЩЕНКО В. М., начальник відділу досліджень та аналітики Українського центру оцінювання якості освіти.